

Avizul Comitetului Economic și Social European privind rolul dezvoltării durabile și implicarea societății civile în acordurile de investiții autonome ale UE cu țările terțe

(2015/C 268/04)

Raportor: domnul Jonathan PEEL

La sesiunea plenară din 10 iulie 2014, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Rolul dezvoltării durabile și implicarea societății civile în acordurile de investiții autonome ale UE cu țările terțe.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 24 februarie 2015.

În cea de a 506-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 martie 2015 (ședința din 19 martie 2015), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 165 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1. În ultimii ani, UE a negociat cu succes o serie de acorduri de liber schimb (ALS), fiecare conținând un capitol specific dedicat dezvoltării durabile și un mecanism de monitorizare a punerii în aplicare, la care contribuie societatea civilă. În ambele cazuri, Comitetului îi revine un rol esențial. De asemenea, UE a inițiat două runde de negocieri separate pentru încheierea de acorduri de investiții autonome, existând posibilitatea ca numărul acestora să crească în viitor. Comitetul consideră că este esențial ca aceste acorduri să conțină și un capitol privind dezvoltarea durabilă, cu un mecanism adecvat care să permită implicarea societății civile.

1.2. Preferința pentru acordurile de investiții autonome separate în detrimentul ALS integrale se datorează unei game de motive și circumstanțe diferite, dar, în mod necesar, domeniul lor de aplicare va fi mai limitat. Cerința de a include un capitol separat privind dezvoltarea durabilă în aceste acorduri este obligatorie, dar implicarea formală a societății civile presupune să fie depuse eforturi mai susținute. Un acord de liber schimb, cum ar fi cel încheiat cu Coreea, presupune înființarea unui număr mare de comisii mixte, ceea ce nu este cazul la acordurile de investiții.

1.2.1. Va fi nevoie, prin urmare, de un plus de ingeniozitate pentru a integra în mod direct contribuția societății civile. Această contribuție ar trebui să aibă loc atât prin utilizarea unui mecanism de dialog existent, cum ar fi cel oferit de masa rotundă UE-China, sau prin încurajarea dialogului intersectorial, prin participarea sporită a partenerilor sociali. În orice caz, Comitetul ar trebui să fie inclus în procesul de elaborare a unor posibile soluții.

1.3. Accentul pe care UE îl pune pe dezvoltarea durabilă se datorează, desigur, în parte dorinței generale de a-și promova și consolida convingerile împărtășite legate de democrație, statul de drept, drepturile omului, transparență și previzibilitate, nu în ultimul rând în domeniile-cheie, cum ar fi drepturile de proprietate intelectuală.

1.3.1. În centrul acestei abordări se află protecția mediului, combaterea schimbărilor climatice, promovarea muncii decente, sănătatea și securitatea la locul de muncă și gama largă de probleme abordate atât în convențiile fundamentale ale OIM, cât și în principalele convenții de mediu. Comitetul consideră că a sosit momentul de a accelera punerea în aplicare efectivă a unor astfel de acorduri prin eforturi de colaborare care implică consolidarea capacităților atât în domeniul resurselor umane, cât și în transferurile de tehnologie.

1.3.2. Declarația comună a celei de a 27-a reuniuni ACP-UE din octombrie 2014⁽¹⁾ stabilește clar principiile și preocupările fundamentale ale Comitetului, partajate în acest caz cu societatea civilă din afara UE. În rezumatul acestei declarații se subliniază importanța atât a dezvoltării durabile, cât și a realizării în acest an a obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD), împreună cu necesitatea de a implica societatea civilă (actori nestatali) de-a lungul acestor negocieri. Ceea ce a fost stabilit aici pentru acordurile de parteneriat economic (APE) este aplicabil în egală măsură și pentru acordurile de investiții.

⁽¹⁾ Reuniunea ACP-UE, octombrie 2014, Declarația finală – EN (2).

1.4. Comitetul subliniază că orice acord de investiții încheiat de UE trebuie să fie în deplină concordanță cu lucrările Grupului de lucru deschis în vederea finalizării setului cuprinzător de 17 ODD, cu lucrările de pregătire a Conferinței părților la Convenția-cadru a Națiunilor Unite asupra schimbărilor climatice de la Paris (CCONUSC – COP 15) și cu actualele negocieri multilaterale vizând reducerea tarifelor aplicabile bunurilor ecologice (verzi).

1.4.1. Comitetul a afirmat anterior că este necesară o mai bună înțelegere a modului în care interacționează aceste trei dimensiuni ale dezvoltării durabile, „pentru a găsi soluții echitabile, solide și eficiente”⁽²⁾. Cu toate acestea, în ceea ce privește actualele negocieri ale UE cu China în materie de investiții, durabilitatea trebuie să joace un rol-cheie, în special deoarece China solicită în primul rând investiții durabile și ecologice, importând în acest sens expertiză și tehnologie din UE.

1.5. Comitetul constată cu regret că nivelul global al investițiilor a scăzut cu cel puțin 5 % comparativ cu anul 2000.

1.6. De asemenea, se constată că rolul sectorului privat va fi un factor-cheie în orice acord de investiții, având în vedere mai ales estimarea UNCTAD⁽³⁾ potrivit căreia vor fi necesare circa 7 mii de miliarde USD pentru investiții pe durata de viață a ODD și în condițiile în care cel puțin o treime din sumă va trebui să provină din partea acestui sector. Protejarea investițiilor este un aspect esențial, dar face obiectul unui alt aviz al Comitetului, elaborat concomitent. Cu toate acestea, Comitetul reafirmă faptul că dreptul UE și al altor state de a reglementa și de a urmări obiective legitime de politică publică (inclusiv în materie de sănătate, siguranță și mediu înconjurător) este de o importanță capitală.

1.6.1. Comitetul recomandă cu fermitate Comisiei să acorde o atenție deosebită sprijinirii IMM-urilor și mai multor întreprinderi specializate în domeniul investițiilor, ca și în alte domenii. Aceste întreprinderi sunt vectori-cheie ai inovării, fapt deosebit de important pentru menținerea și consolidarea sustenabilității, ele reprezentând 99 % din țesutul economic al UE și creează 70-80 % din locurile de muncă.

1.6.2. Achizițiile publice vor trebui să fie incluse în orice acord de investiții, alături de parteneriatele public-privat (PPP), cu guvernele lucrând alături de sectorul privat. Politica CESE cu privire la PPP a fost tema Avizului ECO/272, adoptat la 21 octombrie 2010. Deși sprijinea în general PPP, acest aviz semnală de asemenea anumite preocupări, care rămân încă actuale. Tot astfel, Comitetul a afirmat anterior că „parteneriatele între sectorul public și cel privat pot deveni un element esențial pentru punerea în practică a strategiilor [...], cu condiția asigurării în prealabil a unui echilibru și a unei bune comunicări între părțile interesate”⁽⁴⁾. Orice acord de investiții trebuie, așadar, să permită atât investiții publice, cât și PPP. Aceste două instrumente trebuie să garanteze că sunt îndeplinite obiectivele.

1.6.3. Comitetul recomandă, de asemenea, ca în capitolul privind dezvoltarea durabilă din orice acord de investiții să fie abordat și rolul responsabilității sociale a întreprinderilor (RSI), incluzând aici o referire la investițiile responsabile social, cum ar fi cea privind *Principiile ONU pentru investiții responsabile (UNPRI)*⁽⁵⁾. În acest sens, instituțiile financiare publice și private ar trebui să fie îndemnate în aceste acorduri să declare în mod voluntar că vor ține seama de informațiile privind impactul ecologic, social și de guvernare (așa-numitele „criterii ESG”) în propriile analize și decizii de investiții responsabile. Comitetul ia act de faptul că o nouă comunicare a Comisiei privind responsabilitatea socială a întreprinderilor (RSI) este așteptată la începutul anului 2015, dar esențială rămâne deplina recunoaștere reciprocă a orientărilor internaționale mai largi de către ambele părți implicate în negociere. Acestea includ orientările OCDE pentru întreprinderile multinaționale⁽⁶⁾ și Principiile directe ale ONU privind întreprinderile și drepturile omului (UNGP), care sunt în curs de punere în aplicare. Comitetul subliniază faptul că orice acțiune, fie la nivelul UE, fie la nivel internațional ar trebui să nu contravină sau să pericliteze aceste orientări.

⁽²⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 144.

⁽³⁾ Comunicat de presă UNCTAD WIF, Geneva, 14 octombrie 2014.

⁽⁴⁾ JO C 67, 6.3.2014, p. 1.

⁽⁵⁾ Aceste chestiuni pot fi abordate mai amănunțit în următorul Raport de informare al Comitetului.

⁽⁶⁾ Orientările OCDE privind întreprinderile multinaționale, 2011.

2. Context

2.1. Investițiile au devenit o competență a UE începând cu Tratatul de la Lisabona, ca parte componentă a politicii comerciale comune (PCC) a UE, Uniunea având sarcina de a contribui la „eliminarea treptată a restricțiilor în calea [schimburilor comerciale internaționale și a] investițiilor externe directe”⁽⁷⁾ (ISD). Tratatul de la Lisabona prevede ca toate aspectele relevante (comerț, investiții, dezvoltare, extindere) să fie integrate mai îndeaproape și armonizate unele cu altele, nu în ultimul rând pentru a asigura o mult mai bună coordonare.

2.2. Comisia a publicat la momentul respectiv comunicarea „Către o politică europeană globală în domeniul investițiilor internaționale”⁽⁸⁾. În comunicare se precizează, pe baza hotărârilor CEJ, că „în general, se consideră” că ISD includ „orice investiție externă utilă pentru stabilirea de legături durabile și directe cu întreprinderea căreia i se pune la dispoziție capital pentru desfășurarea unei activități economice” sau „un flux de capital care pleacă de la un investitor stabilit într-o țară pentru a ajunge la o întreprindere stabilită în altă țară”.

2.2.1. Comitetul a răspuns printr-un aviz în care afirmă⁽⁹⁾: „Apreciem în mod deosebit angajamentul [...] cu privire la faptul că politica UE în domeniul comerțului și al investițiilor «trebuie să se adapteze» și să fie compatibilă cu politica economică și cu alte politici ale Uniunii, inclusiv cele privind «protecția mediului, munca decentă, sănătatea și securitatea la locul de muncă» și dezvoltarea”.

2.3. Tendința de a se ajunge la o integrare mai strânsă a diferitelor aspecte ale politicii externe a UE nu derivă însă din acestea. În comunicarea sa din 2006 intitulată „Europa globală”, publicată atunci când negocierile OMC de la Doha (ADD) practic au stagnat, Comisia a arătat că este esențial să se garanteze că beneficiile liberalizării comerțului „ajung până la cetățeni. Așa cum urmărim dreptatea socială și coeziunea pe plan intern, tot așa ar trebui să încercăm să ne promovăm valorile în întreaga lume, inclusiv standardele sociale și de protecție a mediului și diversitatea culturală”⁽¹⁰⁾. În răspunsul său la această comunicare, Comitetul, la rândul său, a solicitat includerea unui capitol privind dezvoltarea durabilă în toate ALS viitoare, împreună cu un rol de monitorizare activă pentru societatea civilă⁽¹¹⁾.

2.4. De atunci, un mare număr de acorduri comerciale ale UE au fost completate cu câte un capitol privind dezvoltarea durabilă. Începând cu Acordul de liber schimb UE-Coreea din 2010 – primul ALS încheiat de UE după o perioadă de mai mulți ani – aceste acorduri prevăd și instituirea unui mecanism comun cu societatea civilă pentru monitorizarea punerii în aplicare a capitolelor de dezvoltare durabilă; aceste mecanisme încep să producă efecte. Forumul societății civile UE-Coreea s-a reunit regulat, iar organismele consultative care acoperă ALS UE-America Centrală, ALS UE-Columbia/Peru și APE UE-Cariforum și-au început lucrările.

2.5. În acordurile de liber schimb aprofundat și cuprinzător cu Ucraina, Georgia și Moldova, semnate recent, care nu sunt încă operaționale, există mecanisme similare, așa cum se întâmplă și în acordurile UE-Canada (CETA) și UE-Singapore; este de anticipat că ele nu vor lipsi nici din celelalte negocieri comerciale ale UE aflate în curs.

2.6. La rândul lor, investițiile au constituit un element esențial al mandatului de negociere în acele negocieri care au debutat după ce investițiile au intrat în competența UE, inclusiv în CETA și în special în negocierile TTIP cu Statele Unite, unde „I” reprezintă investițiile. Mandatul convenit pentru ALS cu Coreea și pentru celelalte acorduri menționate la punctul 2.4 de mai sus a precedat includerea investițiilor printre competențele UE. Acest domeniu a fost adăugat ulterior mandatului pentru acordurile cu Singapore și a fost apoi încheiat separat.

2.7. Negocierile pentru un acord de investiții separat și autonom au fost lansate în mod oficial cu ocazia summitului UE-China din noiembrie 2013 și au fost urmate, în martie 2014, de lansarea negocierilor pentru un acord similar cu Myanmar/Birmania. Acestea sunt primele negocieri „autonome” ale UE în materie de investiții, în sensul că nu fac parte dintr-un cadru mai larg de negociere a unui ALS⁽¹²⁾. Acest tip de acord poate oferi și o rută alternativă atractivă atunci când negocierile îndelungate pentru ALS ale UE par să-și fi pierdut toată vigoarea, deși înainte de criza ucraineană a fost adusă în discuție și posibilitatea unor negocieri separate în materie de investiții între UE și Rusia.

⁽⁷⁾ Articolul 206 din TFUE.

⁽⁸⁾ Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – „Către o politică europeană globală în domeniul investițiilor internaționale”, COM(2010) 343 final.

⁽⁹⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 150.

⁽¹⁰⁾ COM(2006) 567 final, 4 octombrie 2006, punctul 3.1iii.

⁽¹¹⁾ JO C 211, 19.8.2008, p. 82.

⁽¹²⁾ Unii ar dori ca între UE și China să aibă loc negocieri pentru un ALS complet.

2.8. Prezentul aviz examinează deci posibilul rol al unui capitol privind dezvoltarea durabilă în acordurile de investiții autonome și domeniile în care societatea civilă participă activ.

3. Mutațiile survenite în tipurile de investiții

3.1. Inițial, tema investițiilor (una dintre „chestiunile Singapore” asupra cărora s-a convenit în 1996) trebuia să facă parte din negocierile comerciale multilaterale ale OMC lansate la Doha, însă ideea a fost abandonată ulterior, la Conferința ministerială a OMC de la Cancun, în 2003. Încercările OCDE de a lansa un acord multilateral privind investițiile au eșuat în 1998. Acordul TRIM (măsuri de investiții legate de comerț) din cadrul Rundei Uruguay a OMC datează de 20 de ani și se aplică numai măsurilor care afectează comerțul cu bunuri, dar nu și serviciilor sau altor domenii dezvoltate în timp.

3.2. Separarea comerțului de investiții devine tot mai complexă, necesitând o abordare integrată. IED joacă un rol-cheie și din ce în ce mai pregnant în strategia globală de afaceri a UE. În cele mai multe cazuri, în funcție de costurile de producție comparative, locul ideal de producție este situat cât mai aproape de piața finală, fapt deosebit de important pe măsură ce se deschid noi piețe, în special în principalele economii emergente și în alte economii în curs de dezvoltare. În alte cazuri este importantă capacitatea de a transfera cu ușurință activitățile de aprovizionare și de producție de la o țară la alta, după cum s-a observat deja odată cu diferențele constatate în privința gradului de acceptabilitate a utilizării biotehnologiei.

3.2.1. Fluctuațiile monetare și schimbarea prețurilor afectează și lanțurile de aprovizionare, ceea ce a dus la fluctuații și variații pe termen scurt ale producției. Și barierele stricte în calea importurilor – cândva avantajoase pentru investiții – riscă acum să descurajeze investițiile străine directe.

3.2.2. Lanțurile globale de aprovizionare și de producție se pot întinde și ele de-a lungul multor țări – de exemplu, un telefon mobil destinat pieței europene poate fi fabricat în China, utilizând tehnologii avansate importate din alte părți ale Asiei de Est. Înainte de aderarea Chinei la OMC, aceste componente erau de regulă importate în UE direct din alte țări. Într-adevăr, peste jumătate din exporturile Chinei provin de la întreprinderi aflate în proprietate străină, care au investit în această țară (în industria produselor electronice, procentul se ridică până la 65 %).

3.2.3. În comunicarea din 2010 se afirmă că „examinarea nivelului actual al cercetării privind investițiile străine directe și ocuparea forței de muncă arată că, până în prezent, nu s-a constatat niciun efect negativ măsurabil asupra nivelului agregat al ocupării forței de muncă legat de investițiile externe”⁽¹³⁾; totuși, Comisia a admis că „deși bilanțul global este pozitiv, pot să se producă, desigur, efecte negative la nivel sectorial, geografic și/sau individual”. Repercusiunile se vor produce, mai degrabă, asupra lucrătorilor mai puțin calificați.

3.3. Practicile comerciale și de investiții se dezvoltă foarte rapid. De exemplu, internetul generează schimbări radicale, cu o creștere exponențială a achiziției internaționale de bunuri online, caz în care cumpărătorul efectuează plata online și apoi urmărește circulația coletului pentru a se asigura că bunurile cumpărate îi sunt livrate. Modificări aduse de utilizarea din ce în ce mai mare a sistemelor eBay/PayPal și echivalente (cum ar fi Alibaba) vor revoluționa comerțul și investițiile. TIC reprezintă deja un factor major în investițiile străine directe.

3.3.1. Acest context reprezintă un potențial enorm pentru IMM-uri și alte întreprinderi mai specializate, deoarece le va permite lor și întreprinderilor de la nivel local accesul la piețele până în prezent inaccesibile, în special IMM-urilor situate în zone mai îndepărtate. Aceasta ar putea conferi un impuls semnificativ pentru IMM-urile care investesc în străinătate, și pentru crearea de locuri de muncă la nivel local. Întrucât 99 % din structura economică a UE este constituită din IMM-uri și având în vedere că acestea sunt principala forță motrice a inovării, fiind esențiale pentru menținerea și consolidarea sustenabilității, generând 70-80 % din totalul locurilor de muncă, CESE solicită Comisiei să le acorde o atenție deosebită atât în legătură cu sprijinirea investițiilor, cât și în alte domenii.

⁽¹³⁾ 2010 *Impact of EU outward FDI* (Impactul investițiilor străine directe provenind din UE în 2010), Copenhagen Economics.

4. Încheierea unor acorduri de investiții autonome

4.1. Cele două negocieri ale UE pentru acorduri de investiții autonome cu China și Myanmar/Birmania vor fi foarte diferite, deși Comitetul înțelege că mandatele de bază sunt similare. Toate statele membre ale UE (cu excepția Irlandei) au tratate bilaterale de investiții individuale cu China; niciun stat membru nu are însă un astfel de tratat încheiat cu Myanmar/Birmania. Pentru China, aspectele legate de accesul pe piață formează o parte esențială a negocierilor; cu Myanmar/Birmania, negocierile au în vedere numai protecția investitorilor. După o îndelungată perioadă de izolare, guvernul din Myanmar/Birmania dorește acum să atragă și să încurajeze investițiile străine.

4.2. China și Myanmar/Birmania sunt cât se poate de depărtate una de cealaltă în termeni de dezvoltare. Una este o superputere majoră, acum integrată în sistemul comercial mondial, cealaltă se dezvoltă lent, ieșind din multe decenii de izolare impusă și autoimpusă. Myanmar/Birmania are nevoie de consolidare a capacităților, China, nu. În 2013, totalul comerțului cu bunuri cu Myanmar/Birmania a fost de 533 de milioane EUR, cel cu China a fost de 428 de miliarde EUR (cu servicii în valoare suplimentară de 49,9 miliarde EUR în 2012) ⁽¹⁴⁾.

4.2.1. Cu toate acestea, în 2012, investițiile UE în China s-au ridicat doar la 15,5 miliarde EUR (5,3 miliarde EUR în 2009), în timp ce investițiile chineze în UE au atins numai 7,6 miliarde EUR (0,3 miliarde EUR în 2009) ⁽¹⁵⁾, adică doar 2,6 % din totalul investițiilor străine în UE din acel an. Aceste cifre sunt foarte scăzute, lucru pus în evidență de faptul că, în comparație cu cele aproximativ 30 % investiții străine directe ale SUA, mai puțin de 2 % din acest tip de investiții ale UE se îndreaptă către China (deși pentru China ele reprezintă aproximativ 20 % din totalul investițiilor străine directe). La rândul său, China contribuie cu mai puțin de 0,7 % din totalul ISD în UE (este posibil să existe și investiții indirecte care tranzitează prin Hong Kong sau prin altă parte), în timp ce în SUA cota ISD de origine chineză este de 21 %.

4.2.2. Fiecare negociere a unui acord de investiții va avea propriile caracteristici. Pentru Myanmar/Birmania urmează să se stabilească principii și standarde pentru a încuraja investițiile străine; pentru China se urmărește încheierea unui acord mult mai ambițios. Însă, în fiecare caz, o mare parte din investițiile viitoare va proveni din sectorul privat sau va fi în legătură cu acesta.

4.3. Un domeniu-cheie de competență pentru părțile unui acord de investiții îl va reprezenta facilitarea investițiilor, prin asigurarea infrastructurii durabile necesare. Guvernele sunt responsabile pentru asigurarea unei baze de reglementare ferme pentru infrastructură, fie că aceasta se adresează nivelului regional, fie asigurării unor rețele eficiente și eficace pentru energie, apă și transporturi, ca rezultat al unui efort de bază sistematic și eficient în acest context. Rețelele de energie și apă au nevoie de proiectare complexă și ar putea necesita un deceniu sau mai mult pentru a ajunge să funcționeze la capacitate. Mediul de reglementare trebuie de asemenea să fie planificat pe termen lung. UNCTAD ⁽¹⁶⁾ estimează că, din cele 7 000 de miliarde USD necesare pentru investiții pe durata de viață a obiectivelor de dezvoltare durabilă, cel puțin o treime din această sumă va proveni din sectorul privat, inclusiv pentru construirea de noi orașe și dotarea cu școli, spitale și drumuri.

4.4. Facilitarea parteneriatelor între sectorul public și cel privat (PPP) va fi esențială în acest sens. Orice acord de investiții trebuie să se asigure că mediul de reglementare permite investițiile străine în achizițiile publice și în parteneriatele public-privat (PPP) și că sprijină previzibilitatea pe termen lung și sustenabilitatea. În aceeași măsură, și întreprinderile trebuie să facă planuri pe termen lung, dacă doresc ca investițiile lor să aibă succes. Eșecul unuia din parteneri nu avantajează pe nimeni. Actori puternici, guvernamentali și din sectorul privat, trebuie să dezvolte noi sinergii și să învețe noi forme de implicare. Contribuția societății civile ar trebui să aibă și aici un rol-cheie, în special la nivelul partenerilor sociali.

4.5. Pentru China, un avantaj major al unui astfel de tratat este că el va înlocui și va actualiza într-un singur acord cele 27 de acorduri de investiții încheiate cu statele membre. În loc să se limiteze doar la consolidarea acestora, UE ar trebui să încerce să ajungă la o nouă generație de acord de nivel înalt, cum este cel cu Canada. Pe lângă accesul pe piață, aceste negocieri vor acoperi un număr de aspecte mai largi, inclusiv achizițiile publice, politica în domeniul concurenței, rolul întreprinderilor deținute de stat (IS) și accesul la sectoare până în prezent închise, precum și chestiuni legate de dezvoltarea durabilă.

4.5.1. Este esențial ca acordul de investiții UE-China să genereze valoare adăugată și să conducă la un dialog politic spirit și la un nivel mai ridicat de integrare și de schimburi tehnologice.

⁽¹⁴⁾ Date preluate de la DG Comert.

⁽¹⁵⁾ Datele Comisiei.

⁽¹⁶⁾ A se vedea nota de subsol 3.

4.5.2. Comitetul ia act de setul de principii privind investițiile convenit de UE și SUA în 2012⁽¹⁷⁾. Acestea scot în evidență „importanța crucială a creării și menținerii unui climat investițional și a unor politici deschise și stabile, care să contribuie la dezvoltarea și creșterea economică durabilă, crearea de locuri de muncă, creșterea productivității, inovare tehnologică și competitivitate”.

4.6. Cu toate acestea, este evidentă necesitatea generală a prezenței unui capitol privind dezvoltarea durabilă în orice acord de investiții cu China, mai ales ținând seama de cererea importantă a Chinei de investiții durabile și ecologice. Majoritatea observatorilor consideră că un motiv important pentru interesul manifestat de China față de un astfel de acord este nevoia sa de investiții și know-how din UE pentru extinderea orașelor existente cu asigurarea sustenabilității maxime posibile și pentru construcția de noi orașe sustenabile în toată țara. China a observat nu numai greșelile din țările dezvoltate, care au dus la abandonarea centrelor orașelor, ci și erorile făcute la expansiunea urbană prin creștere rapidă, neplanificată și necontrolată, în special în țările cu economii emergente. În China, creșterea gradului de urbanizare este exponențială: deja peste 50 % din populație locuiește în orașe, un nivel de neimaginat în urmă cu doar câțiva ani. De exemplu, Shenzhen, un oraș care nu exista cu 40 de ani în urmă, și-a mărit populația de patru ori, ajungând să depășească 10 milioane de locuitori în deceniul 2000-2010. Statul chinez este hotărât să evite cât mai multe dintre erorile constatate în alte părți.

5. Rolul dezvoltării durabile în negocierile privind investițiile

5.1. Comitetul salută angajamentul Comisiei de a introduce elementul „dezvoltare durabilă” în acordurile de investiții. Orice capitol specific privind dezvoltarea durabilă se va baza pe principiile stabilite în primul capitol de acest tip, capitolul 13 din ALS UE-Republica Coreea din 2010⁽¹⁸⁾, principiul fiind dezvoltat ulterior, în special în APE și în acordurile cu Singapore și Canada (încă neratificate). Va fi necesară și adaptarea specifică a acordurilor pentru investiții, nu în ultimul rând pentru a include accentul pe investițiile responsabile, o mai mare transparență, eficiența energetică, promovarea serviciilor de mediu și alți factori relevanți.

5.1.1. Comitetul salută, de asemenea, angajamentele asumate atât de Comisia Europeană, cât și de Consiliu în sensul asigurării unei politici de investiții care să nu intre în contradicție cu niciunul dintre aspectele specifice ale dezvoltării durabile.

5.2. Anexa 13 la Acordul UE-Coreea clarifică faptul că, pentru a realiza obiectivele capitolului privind dezvoltarea durabilă, părțile vor coopera atât în cadrul unui schimb de opinii cu privire la „efectele pozitive și negative” ale acordului, precum și în cadrul forurilor internaționale responsabile cu aspectele sociale sau de mediu ale comerțului și dezvoltării durabile”, inclusiv OMC, OIM, PNUM și acordurile multilaterale de mediu. Orice actualizare a acestei anexe ar trebui să includă, de asemenea, Banca Mondială, FAO și alte inițiative.

5.2.1. Articolul 13.4 din acordul menționat prevede în mod clar faptul că toate convențiile sociale esențiale (standarde și acorduri multilaterale în domeniul muncii) sunt acoperite, iar articolul 13.5 stipulează același lucru cu referire la acordurile multilaterale în domeniul mediului. Articolul 13.6 se referă în mod specific la „investițiile străine directe în mărfuri și servicii de mediu, inclusiv tehnologii ecologice, energie regenerabilă durabilă, produse și servicii eficiente din punct de vedere energetic, precum și bunuri cu etichetă ecologică”.

5.2.2. De asemenea, de importanță majoră sunt articolele 13.7, care împiedică orice slăbire sau reducere a punerii în aplicare a legislației legate de încurajarea investițiilor, și 13.9, care abordează problema transparenței.

5.2.3. Deși fiecare acord negociat va avea propria sa amprentă, este esențială o abordare coerentă cu un format ușor de recunoscut și acceptabil.

5.2.4. Existența unui mecanism de dialog pentru aspectele referitoare la dezvoltarea durabilă, similar cu cel prevăzut de capitolul 13/anexa 13 a acordului cu Coreea, va fi la fel de importantă ca și în cazul unui ALS complet. În cazul Myanmar/Birmania, capacitatea de a discuta modul de punere în aplicare a Convențiilor ILO se va dovedi esențială: între 1997 și 2013, statul Myanmar/Birmania a fost suspendat din mecanismul SGP/EBA UE din cauza violării principiilor din convenția OIM privind munca forțată.

5.2.5. În cazul acordului cu China, capitolul privind dezvoltarea durabilă și forumul de discuții aferent ar trebui să se bazeze pe dialogul UE-China cu privire la ocuparea forței de muncă și la politica socială și pe dialogul UE-China privind politica de mediu, dezvoltarea, început în 2005, cu declarația comună din 2012 privind dialogul în materie de politică de mediu consolidată și creșterea ecologică. Capitolul ar trebui să cuprindă poluarea aerului și a apei, gestionarea deșeurilor și silvicultura.

⁽¹⁷⁾ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/149331.htm>

⁽¹⁸⁾ JO L 127, 14.5.2011, p. 62.

5.2.6. Orice capitol privind dezvoltarea durabilă va trebui să analizeze îndeaproape rolul sporit jucat de sectorul privat în sfera investițiilor. Obligațiile impuse investitorilor vor fi esențiale, urmând să fie echilibrate prin modele pe deplin adecvate de protecție a investitorilor. Obligațiile investitorilor în direcția cerințelor impuse de dezvoltarea durabilă, inclusiv investițiile responsabile social, trebuie să fie luate pe deplin în considerare, deoarece aceștia depun eforturi să-și susțină și să-și mențină competitivitatea pe plan global. Pentru unii dintre ei, sprijinirea dezvoltării durabile va fi scopul principal al investițiilor, dar pentru alții aceasta va reprezenta o preocupare tangențială. Părțile la negociere trebuie să faciliteze investițiile, însă nu pot dicta care investiții trebuie făcute. O strategie eficientă de investiții a UE joacă un rol crucial în menținerea competitivității Uniunii într-o perioadă de schimbări economice rapide și de mutații majore ale echilibrelor de putere economică în întreaga lume; un rol major în acest sens revine investițiilor efectuate de întreprinderi specializate și IMM-uri ca principale surse de inovare.

5.2.7. Articolul 13.6.2 din Acordul cu Coreea prevede promovarea comerțului etic și echitabil cu bunuri, precum și modele „care implică răspunderea și responsabilitatea socială a întreprinderilor”. Anexa 13 prevede, de asemenea, „schimbul de informații și cooperarea” cu privire la aceste aspecte, inclusiv „punerea în aplicare eficientă și monitorizarea orientărilor convenite la nivel internațional”. Comitetul recomandă cu tărie ca această abordare să fie extinsă și la acordurile de investiții. Rolul responsabilității sociale a întreprinderilor (RSI) va fi de o importanță capitală în orice acord de investiții.

5.2.8. Un astfel de mecanism ar fi foarte valoros în abordarea unor probleme legate de RSI împreună cu partenerii noștri de investiții. Acesta ar trebui să pună accentul pe sensibilitatea culturală, pe promovarea transparenței și a unei abordări etice și pe combaterea corupției. Includerea preferințelor consumatorilor va aduce beneficii economice și va contribui, de exemplu, la promovarea unor sisteme energetice mai eficiente și mai ecologice. Sensibilizarea, schimbul de bune practici și colaborarea constructivă între întreprinderi și părțile interesate sunt esențiale, ca și consolidarea capacităților în cazul IMM-urilor, asupra cărora costurile pun o povară disproporționată. Investițiile chineze în străinătate pot eșua extrem de ușor din cauza lipsei de înțelegere deplină a ceea ce se așteaptă din partea lor. Facilitarea unei legături mai strânse între investitori, nevoile societale și, prin urmare, preferințele consumatorilor ar fi un serviciu prețios adus tuturor părților.

5.2.9. Comisia definește responsabilitatea socială a întreprinderilor drept „responsabilitatea întreprinderilor pentru impactul pe care îl au asupra societății”. RSI este axată pe întreprinderi și constă în inițiative voluntare care exced cerințele legale. RSI se referă la crearea de valoare prin inovare. RSI include considerente economice, sociale și de mediu, consultarea tuturor părților interesate relevante, dar, mai presus de toate, orice abordare trebuie să fie flexibilă și diversificată. Ea nu poate intra într-un cadru prestabilit; fiecare întreprindere are identitate proprie. Prin urmare, practicile RSI variază foarte mult, dar, dacă sunt corect utilizate, sunt un instrument valoros pentru a crea oportunități de afaceri și a îmbunătăți competitivitatea întreprinderii.

5.2.10. O nouă comunicare a Comisiei pe tema RSI este așteptată în curând; principalele orientări internaționale la care face trimitere cuprind Orientările OCDE privind întreprinderile multinaționale⁽¹⁹⁾ și Principiile orientative ale ONU privind afacerile și drepturile omului (UNGP), aflate în prezent în curs de punere în aplicare. Este important ca orice măsură, fie la nivelul UE, fie la nivel internațional, să nu contravină sau să periclitizeze aceste orientări. De asemenea, este important să se reamintească faptul că, întrucât statele au datoria de a proteja și aplica drepturile omului, întreprinderilor le revine răspunderea de a le respecta.

6. Rolul societății civile

6.1. Societatea civilă are un rol în aducerea laolaltă a guvernului și sectorului privat, exercitând atât o implicare continuă, cât și un rol de monitorizare. Cu toate acestea, în chestiunea implicării directe a societății civile, inclusiv monitorizarea directă a tuturor acordurilor de investiții, cu participarea directă a actorilor statali și nestatali, va fi nevoie de soluții diverse, specifice fiecărei țări, în funcție de nivelurile existente de dialog intersocial și de înțelegerea dintre diversele grupuri sociale.

6.2. În Acordul UE-Coreea există mai multe mecanisme de dialog între cele două părți. Forumul societății civile raportează Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă, la care participă guvernele din ambele părți. Pentru acordurile de investiții este prevăzut numai un astfel de comitet – s-ar putea să nu fie întotdeauna oportun să se ridice probleme de investiții la acest nivel, în special în cazul în care s-ar putea ca una dintre părți să nu dorească să facă din aceasta o problemă politică sau diplomatică. Ar trebui să fie găsit un nou mecanism pentru un forum al societății civile.

⁽¹⁹⁾ Orientările OCDE privind întreprinderile multinaționale, 2011.

6.3. În țări precum China și Myanmar/Birmania, foarte diferite, există percepții legate de societatea civilă mai puțin deschise, astfel încât principiul implicării organizațiilor societății civile în orice organism de monitorizare necesită, de asemenea, mult mai multă putere de convingere. China a încheiat cu mai multe țări africane parteneriate care se concentrează pe investiții exclusiv ca activitate economică, mai degrabă decât ca ajutor pentru dezvoltare. Aceste mecanisme de consultare existente nu sunt ușor substituibile cu cele din UE, însă orice intensificare a dialogului între organismele corespunzătoare ar reprezenta un adaos foarte oportun la acord. La rândul său, UE a făcut din dialogul social și civil o piatră de temelie a modelului său social, asigurându-i un cadru instituțional.

6.3.1. Comitetul ar trebui să fie asociat în căutarea unor soluții. Din acest motiv, recomandăm o extindere a principiului unei mese rotunde UE-China, la care Comitetul și Consiliul Economic și Social din China să fie egal reprezentate, sau un alt mecanism de dialog adaptat la împrejurările sociale specifice țării respective, care să ofere cea mai bună cale de urmat.

6.3.2. Alternativ, poate fi găsită o cale de urmat prin intermediul experienței vaste de care dispune Comisia în materie de programe de consolidare a capacității în domeniul comerțului și aspectelor legate de comerț. De exemplu, programele cu ministerele țărilor terțe, care urmăresc punerea în aplicare a normelor OMC, au avut o componentă care include societatea civilă, cum ar fi federațiile de angajatori și sindicatele, iar acestea au colaborat cu organismele ONU (de exemplu, OIM, UNCTAD, UNIDO) în desfășurarea acestor programe. Și rolul partenerilor sociali va fi important, nu în ultimul rând având în vedere ponderea mare de investiții globale care implică întreprinderi și societăți.

Bruxelles, 19 martie 2015.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE
